सुमन्त्रितं सुनीतञ्च न्यायतश्चोपपादितं । कृतं मानुष्यकं कर्म्म दैवेनापि विरुध्यते ।
दैवमप्यकृतं कर्म्म पौरुषेण विहन्यते । शीतमुष्णं तथा वर्षं क्षुत्पिपासे च भारत । २७९०
यदन्यद्दिष्टभावस्य पुरुषस्य स्वयं कृतं । तस्मादनुपरोधश्च विद्यते तत्र लक्षणं ।
लोकस्य नान्यतो वृत्तिः पाण्डवान्यत्र कर्म्मणः । एवंबुद्धिः प्रवर्त्तेत फलं स्यादुभयान्वये ।
य एवं कृतबुद्धिः सन् कर्म्मस्वेव प्रवर्त्तते । नासिद्धौ व्यथते तस्य न सिद्धौ हर्षमश्नुते ।
तत्रेयमनुमात्रा मे भीमसेन विवक्षिता । नैकान्तसिद्धिर्व्यक्तया शत्रुभिः सह संयुगे ।
नातिप्रहीणरश्मिः स्यात्तथा भावविपर्य्यये । विषादमर्च्छेद्ग्लानिं वा ऽप्येतदर्थं ब्रवीमि ते । २७९५
श्वो भूते धृतराष्ट्रस्य समीपं प्राप्य पाण्डव । यतिष्ये प्रशमं कर्त्तुं युष्मदर्थमहापयन् ।
शमं चेत्ते करिष्यन्ति ततोऽनन्तं यशो मम । भवताञ्च कृतः कामस्तेषाञ्च श्रेय उत्तमं ।
ते चेदभिनिवेक्ष्यन्ति नाभ्युपैष्यन्ति मे वचः । कुरवो युद्धमेवात्र घोरं कर्म्म भविष्यति ।
अस्मिन् युद्धे भीमसेन त्वयि भारः समाहितः । धूरर्ज्जुनेन धार्य्या स्यात् वोढव्य इतरो जनः ।
अहं हि यन्ता बीभत्सोर्भविता संयुगे सति । धनञ्जयस्यैष कामो न हि युद्धं न कामये । २८००
तस्मादाशङ्कमानोऽहं वृकोदर मतिं तव । गदतः क्लीवया वाचा तेजस्ते समदीदिपं ।
इति श्रीमहाभारते उद्योगपर्व्वणि भगवद्यानपर्व्वणि श्रीकृष्णवाक्ये षट्सप्ततोऽध्यायः ॥ ७६ ॥
॥ अर्ज्जुन उवाच ॥ उक्तं युधिष्ठिरेणैव यथा वाच्यं जनार्द्दन । तव वाक्यन्तु मे श्रुत्वा प्रतिभाति परन्तप ।
नैव प्रशममत्र त्वं मन्यसे सुकरं प्रभो । लोभाद्वा धृतराष्ट्रस्य दैन्याद्वा समुपस्थितात् ।
अफलं मन्यसे वाऽपि पुरुषस्यापराक्रमं । नचान्तरेण कर्म्माणि पौरुषेण फलोदयः ।
तदिदं भाषितं वाक्यं तथाच न तथैव तत् । न चैतदेवं द्रष्टव्यमसाध्यमपि किञ्चन । २८०५
किञ्चैतन्मन्यसे कृच्छ्रमस्माकमवसादकं । कुर्व्वन्ति तेषां कर्म्माणि येषां नास्ति फलोदयः ।
सम्पाद्यमानं सम्यक् च स्यात् कर्म्म सफलं प्रभो । स तथा कृष्ण वर्त्तस्व यथा धर्म्म भवेत् परैः ।
पाण्डवानां कुरूणाञ्च भवान्नः प्रथमः सुहृत् । सुराणामसुराणाञ्च यथा वीरः प्रजापतिः ।
कुरूणां पाण्डवानाञ्च प्रतिपत्स्व निरामयं । अस्मद्धितमनुष्ठानं मन्ये तव न दुष्करं ।
एवञ्च कार्य्यतामेति कार्य्यं तव जनार्द्दन । गमनादेवमेव त्वं करिष्यसि जनार्द्दन । २८१०
चिकीर्षितमथान्यत्ते तस्मिन् वीर दुरात्मनि । भविष्यति च तत्सर्व्वं यथा तव चिकीर्षितं ।
धर्म्मं तैः सह वा नोऽस्तु तव वा यच्चिकीर्षितं । विचार्य्यमाणो यः कामस्तव कृष्ण स नो गुरुः ।
न स नार्हति दुष्टात्मा वधं ससुतबान्धवः । येन धर्म्मसुते दृष्टा न सा श्रीरुपमर्षिता ।
यच्चाप्यपश्यतोपायं धर्म्मिष्ठं मधुसूदन । उपायेन नृशंसेन हृता दुर्द्यूतदेविना ।
कथं हि पुरुषो जातः क्षत्रियेषु धनुर्धरः । समाह्वतो निवर्त्तेत प्राणत्यागेऽप्युपस्थिते । २८१५
अधर्म्मेण जितान् दृष्ट्वा वने प्रव्रजितांस्तथा । वध्यतां मम वार्ष्णेय निर्गतोऽसौ सुयोधनः ।
न चैतदद्भुतं कृष्ण मित्रार्थे यच्चिकीर्षसि । क्रिया कथञ्च मुख्या स्यात् मृदुना वेतरेण वा ।